

POSTANOWIENIE

Dnia 24 maja 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Romualda Spyt (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Korzeniowski

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska

w sprawie z powództwa G. Ż.

przeciwko Zjednoczonym Przedsiębiorstwom Rozrywkowym S.A.

z udziałem Fundacji F. z siedzibą w W.

o odszkodowanie i zadośćuczynienie,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 24 maja 2011 r.,

na skutek zażalenia powódki na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 20 grudnia 2010 r.,

odrzuca zażalenie.

U z a s a d n i e n i e

Postanowieniem z dnia 20 grudnia 2010 r. Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych postanowił oddalić wniosek o wyłączenie sędziów Sądu Apelacyjnego w [...] od orzekania w sprawie z powództwa G. Ż. przeciwko Zjednoczonym Przedsiębiorstwom Rozrywkowym SA o odszkodowanie i zadośćuczynienie.

W uzasadnieniu tego postanowienia Sąd wskazał, że powódka we wniosku argumentowała, iż podstawą do wyłączenia wskazanych sędziów są „elementy, zarówno natury emocjonalnej, jak i merytorycznej, m.in. niechęć do powódki

przejawiająca się w sposobie prowadzenia sprawy i jej traktowaniu, czego dowodem jest znajdujące się w aktach sprawy nagranie z przebiegu rozprawy z dnia 13 maja 2010 r.” Zdaniem powódki, sposób prowadzenia sprawy polegał między innymi na uniemożliwianiu jej swobody wypowiedzi. W ocenie Sądu Apelacyjnego, powódka nie podała w swoim wniosku żadnych okoliczności, które wskazywałyby, stosownie do treści przepisu art. 49 k.p.c., że między nią a wymienionymi sędziami zachodzi stosunek osobisty tego rodzaju, że mógłby wywołać wątpliwości co do bezstronności sędziów.

Pełnomocnik powódki wniósł na powyższe postanowienie zażalenie, wnosząc o jego uchylenie i wyłączenie wskazanych sędziów od orzekania w przedmiotowej sprawie.

W uzasadnieniu zażalenia stwierdzono: „Po dokładnym zapoznaniu się z treścią postanowienia Sądu Apelacyjnego z dnia 20 grudnia 2010 roku - na uwagę zasługuje przede wszystkim fakt, iż: w ogóle nie odniesiono się w sposób merytoryczny do zarzutów wskazanych we wniosku o wyłączenie sędziów z dnia: 22.10.2010 roku. Powołano tylko w sposób ogólny treść art. 49 k.p.c. ze wskazaniem na różnorodne stany faktyczne, które może obejmować ten artykuł oraz doświadczenie życiowe. Argumentacja taka jest niewystarczająca - zwłaszcza w świetle załączonego do akt sprawy nagrania na płycie CD z przebiegu ostatniej rozprawy.” Zakwestionowano także tezę Sądu Apelacyjnego, zgodnie z którą Kodeks postępowania cywilnego nie zawiera żadnych wskazówek co do tego, kiedy między sędzią a stroną zachodzi stosunek osobisty tego rodzaju, że mógłby wywoływać wątpliwości co do bezstronności sędziego, stwierdzając, że „nawet jeśli norma ta ma charakter dość ogólny, to jednak istnieje w tej mierze już dość bogate orzecznictwo sądowe.”

Podkreślono dalej, że „przedstawione dowody wyraźnie wskazują, iż sprawa ta nie jest prowadzona w sposób bezstronny. Zastanawiające jest również to, że Sąd całkowicie pominął milczeniem treści nagrane na płycie CD w ewidentny sposób wskazujące na naruszenie zasady bezstronności. Można tylko skonstatować to w taki sposób, że: wtedy kiedy brakuje Sądowi argumentów do odparcia zarzutów - brakuje również merytorycznego odniesienia się do sprawy”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniesione zażalenie jest niedopuszczalne w świetle przepisów Kodeksu postępowania cywilnego. Sąd Najwyższy podziela w całości poglądy wyrażone w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2010 r., II PZ 44/10 (niepublikowanym). Zwraca się w nim uwagę, że postanowienia Sądu drugiej instancji o charakterze procesowym podlegają zaskarżeniu do Sądu Najwyższego zażaleniem wyłącznie w sytuacjach wyraźnie w przepisach określonych (art. 394¹ § 1 i 2 k.p.c.). Zażalenia na inne postanowienia do Sądu Najwyższego nie przysługują. Dopuszczalność zażalenia (na postanowienie inne, niż odrzucenie skargi kasacyjnej oraz co do kosztów procesu, które nie były przedmiotem rozstrzygnięcia sądu pierwszej instancji), zależy w pierwszej kolejności od tego, czy zostało wniesione w sprawie, w której w ogóle skarga kasacyjna przysługuje (art. 394¹ § 2 k.p.c.). Zatem nawet orzeczenia spełniające pozostałe kryteria - będące postanowieniami Sądu drugiej instancji kończącymi postępowanie w sprawie - nie zawsze są zaskarżalne do Sądu Najwyższego. Z tej przyczyny dopuszczalność zażalenia jest oceniana indywidualnie w każdej sprawie.

Trafnie również w powyższym postanowieniu wywiedziono odnośnie do drugiego kryterium wynikającego z art. 394¹ § 2 k.p.c. w postaci charakteru postanowienia „kończącego postępowanie w sprawie”, stwierdzając, że nie budzi wątpliwości, iż w żadnym razie nie jest takim postanowieniem rozstrzygnięcie wniosku strony o wyłączenie sędziego. Rozstrzygnięcie takiego wniosku nie dotyczy wszak istoty sprawy i ma charakter uboczny w stosunku do postępowania w sprawie, rozumianego, jako postępowanie zmierzające do przesądzenia o przedmiocie procesu. Treść art. 394¹ § 1 i 2 k.p.c. nie pozostawia wątpliwości, że wyliczenie postanowień, na które przysługuje zażalenie do Sądu Najwyższego, jest wyczerpujące. W tym katalogu aktualnie nie mieści się postanowienie Sądu drugiej instancji o oddaleniu wniosku o wyłączenie sędziego. Chociaż bowiem Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 2 czerwca 2010 r., SK 38/09, orzekł, że art. 394¹ § 2 k.p.c. w zakresie, w jakim nie przewiduje możliwości zaskarżenia postanowienia sądu drugiej instancji oddalającego wniosek o wyłączenie sędziego złożony w

postępowaniu przed sądem drugiej instancji, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz nie jest niezgodny z art. 176 ust. 1 Konstytucji (OTK-A 2010 nr 5, poz.46), to zakresowy charakter tego orzeczenia odnoszący się do treści normatywnej pominiętej w przepisie oznacza, że Trybunał nie orzekł o niekonstytucyjności tego, co w art. 394¹ § 2 k.p.c. zostało przez ustawodawcę uregulowane, lecz stwierdził niezgodność z Konstytucją RP treści normatywnej, której w przepisie brakuje. „Zwyczajnym” skutkiem stwierdzenia przez Trybunał Konstytucyjny niekonstytucyjności jest utrata mocy obowiązującej zakwestionowanej regulacji. Treść, która została w przepisie pominięta, nie może utracić mocy obowiązującej, bo w ogóle nie posiada ona takiej mocy, skoro ustawodawca wyłączył ją z przepisu. Orzeczeniu stwierdzającemu niekonstytucyjność przepisu w zakresie, w jakim pomija on określoną treść normatywną, można przypisać tylko i wyłącznie skutek ustalający niekonstytucyjność pominięcia i zobowiązujący prawodawcę do stosownej zmiany tego przepisu, niezbędnej dla realizacji norm konstytucyjnych. Taki wniosek płynie z uzasadnienia wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 2 czerwca 2010 r., w którym wskazano, między innymi, że „niniejsza sprawa dotyczyła jednak pominięcia ustawodawczego, a wówczas Trybunał wskazuje na konieczność podjęcia przez ustawodawcę stosownych działań. Mogą one przewidywać różne rozwiązania, w tym także można ewentualnie sugerować, że rozszerzenie zakresu kontroli postanowień sądu drugiej instancji może nastąpić w drodze zażalenia do równorzędnego składu sądu odwoławczego. Bez działania ustawodawcy jednakowoż realizacja skutków przewidzianych w art. 190 ust. 4 Konstytucji nie jest automatyczna. Wyrok Trybunału eliminuje brak zażalenia na postanowienie oddalające, zgłoszony w postępowaniu przed sądem drugiej instancji, wniosek o wyłączenie sędziego. Jest to jednak operacja, która sama przez się nie eliminuje braku w Kodeksie postępowania cywilnego normy generalnej, wyraźnie wysławiającej zasadę zaskarżalności postanowień sądu drugiej instancji w kwestii oddalenia wniosku o wyłączenie sędziego (podobnie zresztą jak i postanowień odrzucających wnioski o wyłączenie jako oczywiście bezzasadny, niezależnie od tego, przed sądem jakiej instancji został zgłoszony)”. Dlatego też skutkiem stwierdzenia niekonstytucyjności art. 394¹ § 2 k.p.c. w zakresie, w jakim nie

przewiduje możliwości zaskarżenia postanowienia sądu drugiej instancji oddalającego wniosek o wyłączenie sędziego złożony w postępowaniu przed tym sądem jest zobowiązanie ustawodawcy do dokonania stosownej zmiany przepisów. Dopóki jednak taka regulacja nie zostanie wprowadzona do Kodeksu postępowania cywilnego, dopóty brak będzie podstawy normatywnej dla uznania dopuszczalności zażalenia na postanowienie sądu drugiej instancji w tym przedmiocie, skoro takiej możliwości nie przewiduje art. 394¹ § 1 i 2 k.p.c. w aktualnym brzmieniu, wymieniający wyczerpująco, jak wyżej wskazano, te postanowienia Sądu odwoławczego, na które przysługuje zażalenie do Sądu Najwyższego.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy na podstawie art. 394¹ § 3 w związku z art. 398²¹ i w związku z art. 373 oraz art. 370 k.p.c. postanowił jak w sentencji.